

Abstrakt

Neodmyslitelnou součástí globalizujícího se světa je využívaní a podněcování mezinárodního investování, které přináší jak výhody pro hostitelský stát v podobě pohybu kapitálu, v zdroji finančních prostředků, v podpoře hospodářského rozvoje, tak i výhody pro samotné podnikatele, kteří mohou přístupem na nový trh získat levnější pracovní síly nebo zdroje podnikání, jimiž ve svém domovském státě nedisponují a jiné.

Nadšení z těchto výhod není neomezené. Ne vždy se výhoda pro ekonomiku státu prokáže. Lze ale konstatovat, že rozvoj mezinárodního investování sleduje pozitivní cíle v dosažení vyspělé úrovně státu a v rozšíření podnikatelských možností.

V současné době převládá trend v otevírání se světu a v propojování národních trhů. Stát, který se izoluje v objektivním měřítku, stagnuje a nedokáže držet krok s rozvojem a pokrokem, který se uskutečňuje na mezinárodní úrovni ve spolupráci s ostatními zeměmi. Dá se říct, že stát není schopen se plně rozvinout jen za pomoci svých zdrojů, nebo dosáhnout úrovně takové kvality v tak krátkém čase a musí se přizpůsobit světovému trendu. To znamená, že výhody v sobě obnášejí svou protihodnotu v podobě podmínky pro jejich získání a to v podrobení se státem stanoveným pravidlům. Jinak řečeno "kdo chce s vlky žít, musí s nimi výt".

Jednou z nezbytných podmínek mezinárodního investování je vytvoření příznivého právního prostředí v hostitelském státě. Státy tak ve snaze stimulovat příliv zahraničních investic uzavírají dvoustranné dohody o ochraně investic a zároveň přistupují k úmluvám mnohostranným rovněž se zabývajících ochranou investic. Rukou v ruce s mezinárodní úpravou musí státy přizpůsobit i svou vnitrostátní a zajistit tak na svém území efektivní fungování mezinárodního systému. Tím hostitelské státy naplňují své mezinárodní závazky zabezpečit plnou ochranu a zacházení se zahraničními investicemi způsobem, jakým se zaručily v investičních smlouvách. Nedodržení tohoto závazku má za následek vznik odpovědnosti hostitelského státu a odpovídajícího práva investora domáhat se nápravy porušení svých garantovaných investičních práv.

Stát, který povoluje vstup zahraničních investic na své území a přijme jejich právní úpravu v dvoustranných či mnohostranných úmluvách, nemůže vyloučit riziko investičního sporu. Proto je zároveň těmito právními instrumenty, jako součástí ochrany, stanoven i způsob řešení investičních sporů. Specifikum sporu představují jeho subjekty. Soukromá osoba zde žaluje stát. Toto specifikum si vyžádalo i odpovídající mezinárodní úpravu. V r. 1965 byla přijata Washingtonská úmluva, která založila Středisko ICSID, které se specializuje na řešení sporů mezi investorem a státem.

Alternativou k této institucionalizované formě rozhodčího řízení je rozhodčí řízení před ad hoc ustaveným tribunálem, vedené podle Rozhodčích pravidel UNCITRAL, vytvořených na půdě OSN v roce 1976.

Hlavní problém systému mezinárodní ochrany investic představuje její právní roztržičnost do více než 2500 bilaterálních investičních smluv, kterou se nepodařilo překonat a sjednotit řádnou mnohostrannou úmluvou. Následkem toho dochází k různé interpretaci základních pojmů a k jejich nejednotné aplikaci v rozhodovací praxi arbitrážních tribunálů.

Konsenzus států se těžko hledá, dokazuje to i neúspěch uzavřít mnohostrannou úmluvu MAI, která by poskytla obecně jednotící právní rámec pro oblast mezinárodních investic. Kamenem úrazu jsou rozdílné názory v pořadavcích vyspělých a rozvojových zemí. Mezinárodní investiční právo je oblast velice mladá a moderní. Pořád se vyvíjí a je víc než možné, že se dočkáme ústupků na obou stranách a kromě odpovědnosti státu za poškození investice budeme brát na odpovědnost i samotné investory za škody způsobené hostitelskému státu.

Klíčová slova

Zahraníční investice, Investiční spor, mezinárodní arbitráž, Ochrana a podpora mezinárodních investic